

ปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน
ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

Legal Issues in Juvenile Criminal Proceedings

According to the Foundation of the Juvenile and Family Court Act, B.E. 2553

จันทร์สม จันทร์อินทร์*

Chansom Chanin*

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น*

Master of Laws Program Northern College*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ซึ่งพิจารณาจากปัญหา (1) การจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด (2) การสอบสวนเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา (3) การผิดฟ้องคดีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ แล้วทำการวิเคราะห์เพื่อเสนอแก้ไขกฎหมาย

จากการวิจัยพบว่า ปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ดังนี้ (1) ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด ต้องกระทำโดยละมุนละม่อม ห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นซึ่ง ในความเป็นจริงแล้วพนักงานสอบสวนจะต้องมีการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนผู้ถูกจับทุกรายโดยอ้างว่ามีความจำเป็นป้องกันการหลบหนี (2) การสอบสวนเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนในสถานที่ที่เหมาะสม จึงเป็นการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนตามอำเภอใจ (3) การผิดฟ้อง ถ้ารวมระยะเวลาตั้งแต่เด็กและเยาวชนถูกจับจะต้องใช้เวลาในการสอบสวนสูงสุด เก้าสิบวันซึ่งเป็นเวลานานเกินสมควร

ดังนั้นจึงควรแก้ไขกฎหมาย (1) แก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 69 วรรคสาม “ในการจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน และจัดให้มีห้องควบคุมตัวเด็กและเยาวชนแยกต่างหากจากห้องควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีไข้เด็กและเยาวชน ” มาตรา 75 วรรคแรก “ในการสอบสวนเด็กและเยาวชน ให้กระทำในสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะ โดยไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้น อันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กรหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ” มาตรา 78 “ในกรณี เกิดความจำเป็น หรือมีเหตุจำเป็นใดๆ ไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนได้ทันภายในระยะเวลาสามสิบวัน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง ”

คำสำคัญ : ก

Received: 2020-08-17; Revised: 2020-10-10; Accepted: 2020-11-23

Abstract

This research aimed to study legal issues in juvenile criminal proceedings by considering the following problems : 1) the arrest of a child or juvenile convicted offense, 2) investigation of a juvenile offense, 3) lawsuit a juvenile case for a criminal offense. Qualitative research was used to study conceptual documents, theories, relevant legal documents both in Thailand and abroad. The research results revealed that legal issues in juvenile criminal proceedings according to the establishment of the Juvenile and Family Court Act B.E. 2553 were as follows : 1) In the arrest of a child or a juvenile who was charged with guilty must be done with tenderness. It was forbidden to use more control methods than it was necessary. In fact, investigators were required to detain all arrested juveniles on the grounds that were necessary to prevent their escape. 2) The investigation of juvenile crimes had to act in the right place but the law did not set clearly about the right place. It was the discretion of the inquiry official indiscriminately. 3) The lawsuit including the period since the juvenile was arrested, the maximum investigative time was ninety days, which were too long.

Therefore, the law should be amended as following 1) amendment of the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Judicial Procedure 2553, Section 69, Paragraph three : “The detention and control of youth must be done with tenderness by taking into account of the human dignity and not to humiliate children or youth and provide a separate detention room for juveniles from the non-juvenile offender detention room. Section 75, Paragraph 1 ” “The investigation of children and youth have to act in a specific place without mingling with other suspects or having other unrelated persons in the place by taking into account of age, gender, and state of the child or youth, and must use language and words that are easy for children or young people to understand as well as human dignity”. Section 78 “In case of necessity or there is any necessary reason for not able to sue a child or youth within a period of thirty days, the official or public prosecutor must submit a petition to the court for further action not more than fifteen days each time, but not more than two times”

Keywords : Legal issues, juvenile criminal proceedings, children and youth.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนซึ่งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ หรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น (มาตรา 25) การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือ

เสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ และต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป (มาตรา 26) บุคคลเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ (มาตรา 27) บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 28)

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ภาครัฐได้คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชน จึงได้ตรากฎหมายออกมาให้ความคุ้มครองกรณีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา ได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำความผิด แต่บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมีปัญหาความไม่ชัดเจนบางประการในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ดังนี้

(1) การจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด

หลักเกณฑ์การจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 68 ห้ามมิให้ควบคุมกุมขัง กักขัง คุมความประพฤติ หรือใช้มาตรการอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลย เว้นแต่มีหมายหรือคำสั่งของศาล หรือเป็นกรณีการคุมตัวเท่าที่จำเป็นเพื่อดำเนินการ และมาตรา 69 ในการจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน และห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น รวมทั้งมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใด ๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น (มาตรา 69 วรรคสาม)

จะสังเกตว่า ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 69 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดต้องกระทำโดยละมุนละม่อม ห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น รวมทั้งมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใด ๆ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วพนักงานสอบสวนจะต้องมีการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนผู้ถูกจับทุกราย โดยอ้างว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น

(2) การสอบสวนเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีบทบัญญัติในการสอบสวนเด็กและเยาวชน ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคล

อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้น อันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาวะของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (มาตรา 75 วรรคแรก) ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทย ให้จัดหาล่ามให้ (มาตรา 75 วรรคสอง) ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละราย ในการแจ้งข้อหาและการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนดังกล่าวด้วยก็ได้ (มาตรา 75)

จะสังเกตว่า ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 75 มีบทบัญญัติให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเด็กและเยาวชน ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนลงไปว่าสถานที่ใด อย่างไร และให้พนักงานสอบสวนคำนึงถึงอายุ เพศ สภาวะของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ จึงเป็นการใช้ดุลพินิจโดยลำพัง ซึ่งอาจเกิดความเสียหายแก่เด็กและเยาวชนได้ ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละราย บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนดังกล่าวด้วยก็ได้ เป็นการใช้อำนาจดุลพินิจของพนักงานสอบสวนอีกเช่นกัน

(3) การผิดฟ้องคดีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา

เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือกรณีเด็กหรือเยาวชนปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน (มาตรา 78 วรรคหนึ่ง) ในกรณีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูง จำคุกเกินหกเดือนแต่ไม่เกินห้าปี หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง (มาตรา 78 วรรคหนึ่ง) ในกรณีอัตราโทษจำคุกเกินห้าปี เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องครบสองครั้งแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปอีก โดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาต ให้ผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง (มาตรา 78)

จะสังเกตว่า ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 78 เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนมาแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องให้ทันภายในสามสิบวัน หมายถึง ต้องการให้คดีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเสร็จสิ้นโดยเร็ว แต่ถ้าคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกินหกเดือนแต่ไม่เกินห้าปี กรณีเกิดความจำเป็นพนักงานสอบสวนยังสอบสวนไม่เสร็จทันภายในสามสิบวัน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวันไม่เกินสองครั้ง แต่ในกรณีอัตราโทษจำคุกเกินห้าปี พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง ซึ่งจากการพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนสามารถใช้มาตรการทางกฎหมายขอขยายเวลาในการฟ้องคดีออกไปโดยอ้างโดยอ้างความจำเป็น หรือเหตุจำเป็นแล้วแต่กรณี

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า (1) การจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด กฎหมายห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี มิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใด ๆ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วพนักงานสอบสวนจะต้องมีการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนผู้ถูกจับทุกราย (2) การสอบสวนเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา มีบทบัญญัติให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเด็กและเยาวชน ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนลงไปว่าสถานที่ใด อย่างไร (3) การกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดี เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุม แต่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งจะไม่เกินสิบห้าวันไม่เกินสองครั้ง แต่ในกรณีอัตราโทษจำคุกเกินห้าปี พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งจะไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนใช้ข้อกฎหมายในการประวิงคดีได้ ทั้งสามประการทำให้เกิดความเสียหายแก่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
- 2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ และของประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
- 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
- 4) เพื่อเสนอแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สมมติฐานของการศึกษา

ปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ในส่วนของ (1)การจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด (2) การสอบสวนเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา (3) การกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดี ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ต้องอาศัยการตีความซึ่งอาจเกิดผลเสียแก่เด็กและเยาวชนผู้ถูกดำเนินคดีอาญาได้ ถ้าหากมีการแก้ไขให้ชัดเจนจะเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตในการศึกษา

วิจัยจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 กฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน และกฎหมายของต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Analysis) โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา ตำบทยกกฎหมาย บทความ คำพิพากษาของศาล รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ รวมถึงเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน แล้วนำเสนอข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เสนอแก้ไขกฎหมายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบแนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
- 2) ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ และของประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
- 3) ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
- 4) ทำให้ทราบแนวทางการเสนอแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกัปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สรุปผลการวิจัย

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำความผิด แต่บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมีปัญหาความไม่ชัดเจนบางประการในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) การจับกุมเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 69 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ต้องกระทำโดยละมุนละม่อม ห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น รวมทั้งมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใด ๆ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วพนักงานสอบสวนจะต้องมีการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนผู้ถูกจับทุกราย โดยอ้างว่ามีความจำเป็นอย่างยั้งอันอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนี ซึ่งถ้าหากผู้ต้องหาหลบหนีพนักงานสอบสวนอาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 204 จึงต้องใช้มาตรการในการควบคุมทุกราย

(2) การสอบสวนเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา มาตรา 75 วรรคแรก มีบทบัญญัติในการสอบสวนเด็กและเยาวชน ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้น อันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งตามมาตรา 75 มีบทบัญญัติให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเด็กและเยาวชน ให้กระทำใน

สถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนลงไปว่าสถานที่อย่างไร จึงจะเหมาะสม จึงเป็นการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนตามอำเภอใจ

(3) การผลิตฟ้องคดีเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 78 เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนมาแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องให้ทันภายในสามสิบวัน หมายถึงต้องการให้คดีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเสร็จสิ้นโดยเร็ว แต่ ถัดคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกินหกเดือนแต่ไม่เกินห้าปี กรณีเกิดความจำเป็นพนักงานสอบสวนยังสอบสวนไม่เสร็จทันภายในสามสิบวัน ให้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน ไม่เกินสองครั้ง ในกรณีอัตราโทษจำคุกเกินห้าปี พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง ซึ่งจากการพิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้าวรมระยะเวลาตั้งแต่เด็กและเยาวชนถูกจับจะต้องใช้เวลาในการสอบสวนสูงสุด เก้าสิบวันเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนสามารถใช้มาตรการทางกฎหมายขอขยายเวลาในการฟ้องคดีออกไปโดยอ้างโดยอ้างความจำเป็นหรือเหตุจำเป็นแล้วแต่กรณี

อภิปรายผล

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนซึ่งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ หรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ภาครัฐจึงได้คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชน จึงได้ตรากฎหมายออกมาให้ความคุ้มครองกรณีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา ได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำความผิด แต่กฎหมายดังกล่าวไม่มีความชัดเจนบางประการเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้

(1) การจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด

1) หลักเกณฑ์การจับกุมเด็ก โดยหลักแล้วห้ามมิให้จับกุมเว้นแต่กระทำได้ความผิดซึ่งหน้าหรือมีหมายจับหรือคำสั่งเท่านั้น ส่วนเยาวชนนั้นให้เป็นไปตามมาตรา 66 การออกหมายจับนอกจากจะต้องอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วยังต้องคำนึงถึงด้านอื่น หากมีผลกระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง พยายามหลีกเลี่ยงออกหมายจับแต่ใช้วิธีติดตามตัวด้วยวิธีอื่นก่อน

2) หลักเกณฑ์การควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 68 ห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่มีหมายจับหรือคำสั่งศาล หรือเป็นกรณีการคุมตัวเท่าที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตาม มาตรา 69 (จับกุมตัว) มาตรา 70 (รับมอบตัว) มาตรา 72 (รับตัวผู้ถูกจับ) (ห้ามควบคุม คุมขัง กักขัง คุมความประพฤติ หรือใช้มาตรการอื่น ๆ แต่จะคุมตัวได้ต้องปรากฏเหตุตาม มาตรา 69 มาตรา 70 และ มาตรา 72 ซึ่งเป็นการคุมตัวเท่านั้นไม่ใช่การควบคุมตัว และตามบทบัญญัติในมาตรา 69 วรรคสาม ซึ่งใช้คำว่าในการจับกุมและควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชนและห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น รวมทั้งมิให้ใช้เครื่องพันธนาการฯ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไม่สามารถกระทำได้เว้นแต่มีหมายหรือคำสั่งศาล หรือเป็นการคุมตัวเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามมาตรา 69 มาตรา 70 และ มาตรา 72 และเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนเท่านั้น คือต้องมีพฤติการณ์จะหลบหนีหรือความไม่ปลอดภัยจึงจะควบคุมได้ แต่ตามปกติแล้ว

กระทำได้เพียงคุมตัวเท่านั้นไม่ใช่การควบคุมตัว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกตัวมาหรือส่งตัวมาหรือมอบตัวตามมาตรา 71 และพนักงานสอบสวนเห็นว่ามิเหตุจำเป็นที่จะออกหมายจับได้ แจ้งให้ผู้ต้องหาไปศาลแล้วผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะจับกุมผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยตัวหรือควบคุมก็ตามแต่สามารถทำได้เพียงคุมตัวไปศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุมตามมาตรา 72 เท่านั้น

3) การแจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา 69 ในการจับกุมต้องแจ้งว่าเขาถูกจับแจ้งข้อกล่าวหาสิทธิหากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับแล้วนำตัวส่ง พงส.ท้องที่ที่ถูกจับทันทีเพื่อให้ พงส.ส่งตัวไปยังที่ทำการพนักงานสอบสวนท้องที่ผู้รับผิดชอบ ในขณะที่ถูกจับมีบิดามารดาหรือผู้ปกครองผู้แทนอยู่และอัตราโทษไม่เกิน 5 ปี เจ้าหน้าที่จะสั่งให้บิดามารดาฯ นำตัวไปส่งที่ทำการก็ได้ ในการจับกุมต้องกระทำโดยละมุนละม่อม ห้ามใช้เครื่องพันธนาการ ก่อนส่งตัวให้จัดทำบันทึกการจับกุมโดยแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ แต่ห้ามมิให้ถามคำให้การ ถ้าบิดามารดาอยู่ด้วยต้องกระทำต่อหน้า ถ้อยคำในชั้นจับกุมห้ามมิให้รับฟังแต่จะฟังเป็นคุณได้ ห้ามเจ้าพนักงานผู้จับเท่านั้นส่วนพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนต้องเป็นไปตาม มาตรา 75 การห้ามมิให้ถามคำให้การเพราะถ้อยคำใดๆที่ผู้ถูกจับให้การไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับฯ ในชั้นจับกุมหรือมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานฯ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคท้าย และเจตนารมณ์ของกฎหมายอีกอย่างคือต้องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีถูกเจ้าพนักงานผู้จับถามถ้อยคำโดยในชั้นจับกุมกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้มีสหวิชาชีพร่วมอยู่ด้วยซึ่งอาจเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนจึงห้ามมิให้ถามคำให้การ

4) รับตัวเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 70 เมื่อรับตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาถูกเรียกมา ส่งตัว เข้าหา ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบถามในเบื้องต้นเกี่ยวกับชื่อที่อยู่สถานที่เกิดและอาชีพตลอดจนรายละเอียดเกี่ยวกับบิดามารดา แล้วแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบ และแจ้งผู้อำนวยการฯ เพื่อดำเนินการตามมาตรา 82 การสอบถามเบื้องต้นต้องกระทำในสถานที่เหมาะสม ไม่เลือกปฏิบัติไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องหรือมีลักษณะประจักษ์ใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย หากประสงค์จะติดต่อบิดามารดาให้รับดำเนินการ ซึ่งเป็นการสอบถามเบื้องต้นก่อนส่งตัวไปพบผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ซึ่งจะทำให้ผู้อำนวยการสามารถทราบรายละเอียดของเด็กและเยาวชนตลอดพฤติการณ์การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนซึ่งกฎหมายเก่าพนักงานสอบสวนจะต้องส่งตัวไปยังสถานพินิจก่อนส่งตัวไปศาล แต่กฎหมายใหม่ต้องส่งตัวไปศาลก่อนในกรณีเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม ส่วนกรณีถูกเรียกมาหรือส่งตัวมา ปรากฏตัวต่อหน้านั้นไม่ต้องส่งตัวไปสถานพินิจ ฉะนั้นพนักงานสอบสวนจึงต้องแจ้งผู้อำนวยการฯทราบเพื่อดำเนินการตามมาตรา 82 คือเกี่ยวกับการสืบเสาะ)

5) การควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 71 ในการสอบถามเบื้องต้นตามมาตรา 70 หากเด็กหรือเยาวชนถูกเรียกตัวมา ส่งตัวมา เข้าหา ให้ปฏิบัติตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134 ซึ่งกระทำความผิดที่ถูกเรียกหรือส่งตัวมาเท่านั้น คือต้องพิจารณาว่ามีเหตุที่จะออกหมายจับตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 71 หรือไม่ หากมีให้มีคำสั่งให้ไปศาลหากไม่มีเหตุที่จะออกหมายจับก็ต้องให้กลับไปแล้วมารายงานตัวภายหลัง ส่วนที่ถูกจับกุมต้องปฏิบัติตามมาตรา 72 คือนำตัวไปตรวจสอบการจับกุมที่ศาลทันที

6) รับตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับ ตามมาตรา 72 เมื่อรับตัวผู้ถูกจับให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปตรวจสอบการจับกุมทันทีภายใน 24 ชั่วโมง ในระหว่างนั้นหากเด็กหรือเยาวชนมีผู้ปกครองและสามารถดูแลได้ อาจมอบตัวให้ไปดูแลและนำส่งศาลภายใน 24 ชั่วโมง พนักงานสอบสวนอาจเรียกประกันจากผู้ปกครองได้ ซึ่ง

เมื่อนำตัวไปส่งศาลแล้วศาลอาจสั่งขังหรือปล่อยตัวไปก็ได้ตามความน่าเชื่อถือว่าผู้ต้องหาอยู่ในความควบคุมของศาลแล้วจะปลอดภัย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคสาม

7) ตรวจสอบการจับกุมเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 73 ศาลจะสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนและการจับกุมในประเด็นเรื่องเป็นเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่และการจับกุมชอบหรือไม่ หากเห็นว่าการจับกุมไม่ชอบจะปล่อยตัว ศาลจะสอบถามเกี่ยวกับที่ปรึกษากฎหมาย หรือมอบตัวให้ผู้ปกครองนำไปดูแลและกำหนดให้นำตัวไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติ การกระทำมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง ศาลจะมีคำสั่งให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนในสถานพินิจ หรือสถานที่อื่นก็ได้

กรณีการจับกุมไม่ชอบ ก็ไม่ตัดอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 และไม่ทำให้สิทธิในการดำเนินคดีระงับไปตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 และเมื่อเริ่มทำการสอบสวนแล้วก็ต้องดำเนินการสอบสวนจนแล้วเสร็จและ มีความเห็นตามที่บัญญัติไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (1) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมิอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวนและบันทึกเหตุที่ตนนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้งด หรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น (2) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ใช้บทบัญญัติในมาตราต่อไปนี้

ฉะนั้นแม้ศาลจะปล่อยตัวผู้ต้องหาไปแต่พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนต่อไป และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อขออนุมัติออกหมายจับผู้ต้องหาต่อ หรือเมื่อสอบสวนมีความเห็นเสร็จสิ้นแล้วก็จัดการเพื่อให้ได้ตัวมาตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 วรรคสี่ ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา มา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้อง ให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้ว ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจดรายงานไว้ และดำเนินการต่อไป จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีทนายมาช่วยเหลือ ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง โดยตั้งทนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มา แต่ตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น

1) การคัดค้านการควบคุมเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 74 ก่อนมีคำสั่งศาลต้องสอบถามเด็กหรือเยาวชนและที่ปรึกษากฎหมายว่าจะคัดค้านหรือไม่ และเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงความจำเป็นและพยานหลักฐานการควบคุมหรือคุมขังจะกระทำเป็นทางเลือกสุดท้าย

(2) การสอบสวนเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญา ตามมาตรา 75 ในการสอบสวนนั้นต้องกระทำในที่ที่เหมาะสม ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่น หรือมีบุคคลอื่นอยู่ที่ไม่เกี่ยวข้องในชั้นนั้น หรือมีลักษณะเป็นการประจานในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนต้องมีที่ปรึกษากฎหมายอยู่

ด้วยทุกครั้ง และแจ้งสิทธิที่จะให้การหรือไม่การก็ได้ บิดามารดาผู้ปกครองจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนก็ได้ ระหว่างสอบสวนห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุม หรือพนักงานสอบสวน จัดให้มีหรืออนุญาต ให้ถ่ายภาพหรือ บันทึกภาพ เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน (มาตรา 76)

ในระหว่างการสอบสวนมีเหตุสงสัยในเรื่องอายุให้สอบสวนต่อไป หากภายหลังปรากฏว่าอายุไม่เกิน 10 ปี ขณะกระทำความผิด ให้รายงานศาลเพื่อขอปล่อยตัวและดำเนินการตามที่กำหนดเนื่องจากตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 บัญญัติไว้ว่า เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็น ความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ว่าด้วยการ คัดกรองเด็ก เพื่อดำเนินการคัดกรองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ในการสอบสวนหากแน่ชัดว่าอายุไม่เกิน 10 ปี ให้ดำเนินการดังนี้ (1)ให้พนักงานสอบสวน ดำเนินการสอบสวนมีความเห็นว่าเด็กได้กระทำความผิดหรือไม่ได้กระทำความผิดไปยังอัยการสำนักงานตำรวจ แห่งชาติมีหนังสือสั่งการ หากเห็นว่าไม่ได้กระทำความผิดก็สั่งไม่ฟ้องตามปกติ หากเห็นว่าเด็กได้กระทำความผิดก็ให้สั่งไม่ฟ้องโดยอ้างเหตุตาม ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 ไม่ใช่สั่งไม่ฟ้องตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 สิทธินาคคืออาญาไปฟ้องยอมระงับไปตั้งต่อไปนี้ โดยความตายของผู้กระทำความผิด ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา 37 เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง เมื่อมีกฎหมาย ออกใช้ภายหลังการกระทำความผิดยกเลิกความผิดเช่นนั้น เมื่อคดีขาดอายุความ และเมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ เพราะการมีความเห็นว่าเด็กกระทำความผิดเป็นเงื่อนไขในการส่งตัวไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่า ด้วยการคัดกรองเด็กฯ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 ในระหว่างการสอบสวนให้มอบตัวเด็กให้อยู่ในความดูแลของบิดามารดาฯ กรณีไม่มีบิดามารดาฯ ให้ส่งตัวไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ต้องภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่มาถึงที่ทำการ (2) ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบว่าเด็กไม่ได้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ บิดามารดาฯ ทราบในโอกาสแรกแต่ต้องไม่เกินภายในวัน 15 วันนับแต่ทราบความเห็นจากอัยการ (3)หาก พนักงานอัยการเห็นว่าเด็กได้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคัดกรองเด็กฯ แจ้งให้บิดามารดาฯ ทราบในโอกาสแรกแต่ต้องไม่เกินภายใน 15 วันนับแต่ ทราบความเห็นจากอัยการ

(3) การผิดฟ้องคดีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา ตามมาตรา 78 เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือ เยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง หรือกรณีเด็กหรือเยาวชนปรากฏตัวอยู่ต่อหน้า พนักงานสอบสวนตามมาตรา 70 วรรคหนึ่งให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการ สอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน แล้วแต่กรณี

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินหกเดือนแต่ไม่ เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อศาล ได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ยื่นคำร้อง ต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินห้าปีไม่ว่าจะมี โทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องครบสองครั้งแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงาน อัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปอีก โดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาตตามคำขอนั้นได้ต่อเมื่อ

พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ในกรณีเช่นว่านี้ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

การผิดฟ้องตามวรรคสองและวรรคสาม ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจผิดฟ้องต่อศาลที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่ในเขตอำนาจศาลนั้นได้

ในการพิจารณาคำร้องขอผิดฟ้อง ถ้าเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหา ยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมายให้ศาลแต่งตั้งให้เพื่อแถลงข้อคัดค้านหรือซักถามพยาน

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลการวิจัยพบว่า (1) การจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด กฎหมายห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี มิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใดๆ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วพนักงานสอบสวนจะต้องมีการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนผู้ถูกจับทุกราย (2) การสอบสวนเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดสถานที่ที่เหมาะสมเอาไว้ (3) การกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดี นับแต่จับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องซึ่งรวมระยะเวลาสูงสุดเก้าสิบวันซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานเกินไป จึงควรแก้ไขกฎหมายดังนี้

(1) แก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 69 วรรคสาม “ในการจับกุมและควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน และจัดให้มีห้องควบคุมตัวเด็กและเยาวชนแยกต่างหากจากห้องควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีใช้เด็กและเยาวชน”

(2) แก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 75 วรรคแรก “ในการสอบสวนเด็กและเยาวชน ให้กระทำในสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะ โดยไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้น อันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กรหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์

(3) แก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 78 “ในกรณี เกิดความจำเป็น หรือมีเหตุจำเป็นใดๆ ไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนได้ทันภายในระยะเวลาสามสิบวัน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง”

บรรณานุกรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
ประมวลกฎหมายอาญา
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553